

16 henvisninger til sammenhænge, hvor dette ord optræder i kulturgeografien. Som et forsøg på at bringe orden i en ofte noget usikker og divergerende brug af gængse kulturgeografiske begreber må arbejdet vel siges at være af en vis betydning som en slags »lovbog med kommentarer« for ikke-angelsaksiske geografer, men måske nok lidt overflødig for den, der er velbevandret i brugen af moderne geografisk nomenklatur. Efter anmelderens mening ligger arbejdets største betydning i den omfattende ordliste, der er redigeret med stor omhu.

Viggo Hansen

Amos Rapoport: The meaning of the built environment: a nonverbal communication approach.

Beverly Hills 1982. Sage, 223 s. 1 ill. 23 cm. Pris ikke oplyst.

Det kan måske virke noget selvmodsigende, når Rapoport's bog har en undertitel som ovennævnte, fordi man nu engang nødes til at bruge verbale midler, når man vil kommunikere med andre for at forklare, hvad man mener med sine tanker. Det som arkitekt og byplanlægger han ønsker at lære en er, at de byggede omgivelser eller bymiljøet betyder forskelligt, om man er bruger, enkeltindivid, samfundsmedlem, bygmester eller planlægger. Endvidere påpeger han, hvordan man i forskellige historiske epoker, åndsretninger og sociokulturer forsøger at udtrykke samtidens væsen i arkitekturen og dens omgivelser, hvordan man jonglerer med de fysiske og sociale elementer, betydningen af ligheder og forskelle i enkeltstrukturer eller i komplekser. Filosofien i hans tanker er klar nok, selv om han må gribe til en slags visisektion af miljøet for at udtrykke sin mening og videreføre den til læseren. En række eksempler på hans tankers anvendelse på bymiljøet kan nok have en vis interesse for geografer, der arbejder med perceptionsanalyse, men bogen henvender sig til mange andre, der anlægger et humanistisk syn på det byggede miljø.

Viggo Hansen

Anne Buttimer: The practice of geography. Longman, London 1983. XIII, 298 s. 25 cm. £15.-.

Ann Buttimer, der gennem en årrække har været i kontakt med geografien ved Lunds universitet og derved erhvervet sig et godt kendskab til geografien og kolleger i Norden, har med dette arbejde ønsket at levere

et dokumentarisk bidrag til geografis udvikling og status gennem det 20. århundrede. Formen er en række autobiografiske essays, 12 ialt, fra forskere i 8 europæiske lande samt USA. Disse tegner hver især deres personlige og faglige udvikling i samspil med deres samtid i national og international forbindelse. Ind imellem indskydes der rundbordssamtaler, interviews og udgiverens egne mellemspill, hvorigennem man føres rundt i fagets problemstillinger. For fuldstændighedens skyld kan det nævnes, at Sverige tegnes af Torsten Hägerstrand og W. William-Olsson, Norge af nyligt afdøde Aadel Brun-Tschudi, Finland af Ilmari Hustich og Storbritannien af W. R. Mead, så at de nordiske lande (+ Danmark) er velrepræsenteret. Ved gennemlæsningen får man det generelle indtryk, at barndommens og ungdommens miljø, både det materielle og det psykologiske, afspejler sig i kursen for deres akademiske løbebane og indeholder nøglen til deres personligheder, men selve igangsættelsesmekanismen, der førte dem ind i geografien, kan virke overraskende. Autobiografiske skildringer synes at være på mode, når man ser på, at der siden 1977 er udsendt ikke mindre end 7 bind indeholdende næsten 150 navne på geografer, de fleste afdøde, og der er flere på vej.

Viggo Hansen

J. P. Cole: Geography of world affairs. 6. ed.

Butterworths, London 1983. XI, 267 s. ill. 25 cm. £12.95.

Vi modtager vor viden og påvirkes i vor opfattelse, forståelse og bedømmelse/forbedømmelse af den os omgivende verden gennem den nationale presse, radio og TV, der bestemmer vores dom over andre nationer og folkeslag. Dette er indholdet i et lille kapitel, hvorefter man tager fat på kendsgerningerne, som de kan udtrykkes i tal, diagrammer, kurver og kort. Bogen er på en gang en produktionsgeografi, der også behandler ressource- og forbrugsmønstre på global basis, og en regional, økonomisk geografi. Her har man valgt en rubricering af jordens lande i udviklede henh. udviklingslande og om de er fattige henh. rige på naturlige ressourcer. Det bør måske nævnes, at der også gøres en del ud af internationale organisationer og af hjælpen til udviklingslandene, ligesom et kapitel handler om den politiske polarisering mellem supermagterne.

Viggo Hansen

R. L. Heathcote: The arid lands: their use and abuse.

Longman, London 1983. XX, 323 s. ill. 24 cm. £7.95.

Denne bog er meget bredt anlagt og når vidt omkring i forskelligartede problemstillinger med relation til aride områder.

De fire hovedafsnit fokuserer på

- a) definition og afgrænsning af aride områder.
- b) en gennemgang af vigtige komponenter i de aride udnyttelsessystemer – jord, vand, planter, dyr og energi.
- c) en oversigt og vurdering af de traditionelle udnyttelsessystemer.
- d) en opsummering af de fundamentale problemer forbundet med forvaltningen af aride områders ressourcer.

Bogen inddrager mange diagrammer og tabeller fra sin baggrundslitteratur og giver derfor til tider meget detaljerede oplysninger. Andre steder er de empiriske belæg på et så generelt niveau, at de næppe har nogen værdi som et spejl af den virkelige verdens mangfoldighed.

Bogen er ment som en bred orientering til folk, som beskæftiger sig med aride områder. Min vurdering er, at den bedre havde opfyldt dette krav, hvis detaljerne var blevet nedprioriteret og de væsentlige ressourcemæssige begrænsninger og sammenhænge trukket tydeligere op.

Anette Reenberg

Hans-Wilhelm Windhorst: Geographische Innovations- und Diffusionsforschung. – (Erträge der Forschung; Bd. 189).

Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1983. XI, 209 s. ill. 20 cm. DM 49.-.

En udmærket lille indføring i geografisk innovations- og diffusionsforskning. Den fyldige litteraturliste på skønsmæssigt 600 titler (overvejende på engelsk) er et ekstra plus. Bogen har fire hovedkapitler. Det første af disse giver et overblik over udviklingen af forskningsfeltet, som inddeles i fire faser: en etnografisk, en »kulturlandschafts-genetishce«, en modelorienteret og endelig en interdisciplinær nyorientering. De to næste kapitler behandler teori, og paradigma og de elementer der indgår og de basisantagelser der ligger bag. Det sidste et meget prisværdigt referat af fem case studies. Referaterne er nok lovligt kortfattede; og selvom forfatteren understreger, at eksemplerne ikke skal give sig ud for at være repræsentative, kunne de måske være valgt bedre ud fra en almen synsvinkel. To eksempler er meget forståeligt tyske – det

ene om udbredelsen af fremmedarbejdere i BRD og forfatterens eget studie af burhøns i Südoldenburg – de tre andre er alle fra USA – om overdækkede broer i begyndelsen af 1800-tallet, om vandingsbrønde i Colorado og om »Friendly Ice Cream«.

Henning Mørch

Period and place: research methods in historical geography. Ed. by Alan R. Baker and Mark Billinge.

Cambridge University Press, Cambridge 1982. X, 377 s. ill. 24 cm. £25.-.

En arbejdsgruppe under den Internationale Geografunion med titlen Historical Changes in Spatial Organisation mødtes i september 1979 til en samling i Cambridge, hvori deltog 36 geografer fra 11 lande, og gennem disses indlæg får man et indtryk af, hvordan den historiske geografi angribes af de forskellige skoler, der i det væsentlige kun har det tilfælles, at for alle drejer faget sig om en rekonstruktion af fortidige landskaber. Forskellen ligger især i anvendelsen af teori og teknik, og hvorvidt man går videre end til tolkningen af det rent materielle landskab. Her er der en nutænkning at finde hos en gruppe forskere, der trækker adfærds- eller perceptionsgeografien med ind i tolkningen af fortidens kulturgeografi, og det er interessant at konstatere, at de fleste af disse er udgået fra de gamle engelske universiteter som Cambridge, Oxford og London University College. En engelsk repræsentant for den »nye linie«, D. E. Cosgrove, arbejder specielt med den symbolisme, der udtrykker renæssancens samfunds- og magtstruktur i den tids idealby-arkitektur.

Viggo Hansen

C. R. Bryant, L. H. Russwurm, A. G. McLellan: *The city's countryside. land and its management in the rural-urban fringe.* Longman, London 1982. XII, 249 s. fig. 24 cm. £7.95.

De 3 forfattere, der repræsenterer henholdsvis det åbne land og landbruget, byudviklingsproblemerne og råstofsiden, har på en udmærket måde fremlagt en syntese af de problemer, der knytter sig til det åbne land i den situation, da det inddrages i byudviklingen og bliver genstand for boligbebyggelse, industribebyggelse og rekreative interesser og står over for de konflikter af økonomisk og social natur, der følger med ændringerne i arealbenyttelsen fra landbrug til bybrug og inddragelsen i planlægningsfæren. Selv om problemerne fortrinsvis belyses med eksempler fra Ca-

nada, USA og Australien, men med et blik på England, altså den angelsaksiske verden, så er de behandlede emner og tildels også løsningsmodellerne så almene, at man også i den øvrige verden kan nikke genkendende til emnerne. Måske har frendningsplanlægningen ikke fået helt den plads og omtale, som man på europæisk grund ville forvente, selv om begrebet »grønne bælt« ikke er glemt.

Viggo Hansen

Axel Steensberg: Borups bønder: et sjællandsk agrarsamfund i vikingetid og middelalder.

Wormianum, Højbjerg 1983. 127 s. ill. 22 cm. Kr. 112.-. Skalk-abonnenter: kr. 97.-. Mange menneskers utrættelige slid og store forskningsmidler ligger gemt bag den lille bog om Borups bønder, som Axel Steensberg her har udsendt gennem Wormianum, og som opsummerer resultaterne af det store værk »Atlas over Borups agre«, der udkom i 1968, og det fortsatte arbejde i de følgende år. Det nærmest geniale metodiske oplæg og den påfølgende syntese, der kom ud af 32 års arkæologiske undersøgelser af Borupris, er nok grundessensen af det nu foreliggende arbejde, men det giver læsningen et videre perspektiv, at der blændes op for en række alment kulturhistoriske udredninger ved omtalen af de skiftende dyrkningssystemer og agerbrugsredskaber som arden og hjulploven, der får sit særlige kapitel. Man får herved et klart billede af et midtsjællandsk bondesamfund i tiden fra yngre germansk jernalder til højmiddelalder, en periode hvori de økologiske og økonomiske systemer skifter karakter, og hvor storgodserne til sidst fremstår. Det er sikkert disse sidste, i forbindelse med et klimaskifte i 1200-tallet, der sætter en stopper for det lille landsbysamfunds videre eksistens. Det er spændende læsning, Axel Steensberg lægger frem for den voksende kreds af mennesker med interesse i vor egen fortid.

Viggo Hansen

R. J. Johnston: Geography and the state: an essay in political geography.

Macmillan, London 1982. XII, 283 s. 22 cm. Hardback: £15.-. Paperback: £5.95.

Denne essaysamling (med tre yngre Cambridge geografer som udgivere) indgår i en serie kaldet Critical Human Geography. Seriens tanke har været at bruge nye angrebsvinkler og metoder på velkendte emnekomplekser, selv om der i Johnston's bog også skinner marxistiske synspunkter

igennem behandlingen, bl.a. i forholdet mellem kapitalen (udbytte) og arbejderne (de udnyttede). Forf. satser især på statens rolle og aktiviteter som den tredje faktor i nationernes økonomi, og han vil her hævde, at statsmagten altid går kapitalismens veje. Det skal måske nævnes, at Johnson kun behandler den kapitalistiske verden. Ellers er alle sider af statens rolle i samfundsøkonomien behandlet, og center-periferi teoriernes praktiske udformning gennemgås grundigt såvel over for den tredje verden som i den enkelte stats nationale politik. At Johnston er en af de flittigste skribenter i den angelsaksiske verden på dette felt, råder der ingen tvivl om (man kan blot se i hans litteraturliste), og hans baggrundsviden for at skrive om dette tema er meget stor, så at man bliver grundigt orienteret i denne velskrevne essay-samling.

Viggo Hansen

Harold Carter: An introduction to urban historical geography.

Arnold, London 1983. XVII, 222 s. ill. 25 cm. £9.95.

Den længe savnede samlede fremstilling af den byhistoriske geografi foreligger nu endelig fra kompetent, engelsk hold i Harold Carters fortolkning, og der havde slet ikke været nogen grund til at kalde bogen for en »introduction«.

Det er netop grundigheden, der præger denne første moderne fremstilling af et fascinerende emne, der vil glæde alle de geografer, historikere og arkitekter, der ønsker at sætte sig ind i bykulturens oprindelse og spredning. Forfatteren lægger her en umådelig viden frem i en meget tilgængelig form. Et stort illustrationsmateriale er med til at underbygge teksten, der gennemgår byhistorien fra dens spæde start frem til industrialderen med fremholdelse af de mange byteorier, der er fremsat i tidens løb. Et stort kapitel tager sig af byernes oprindelse i England, hvor netop den historiske bygeografi har mange bidragydere og et stort publikum. Anmelderen må desværre erkende, at savnet af nordiske byhistoriske forfattere bliver føleligt her, hvor kun et enkelt bidrag er blevet optaget. Skulle man endelig komme med en enkelt lille kritik, så er det den manglende omtale af de berømte charters, der med udgangspunkt i den franske by Lorres bredte sig over hele det hele kontinentale Europa og via Lübeck blev modelgivende for de danske, middelalderlige byer.

Viggo Hansen